schouwing en van de door de wereldbeschouwing beheerste politiek, bevrijd worden. De universiteit moest om zich verder te kunnen ontplooien verlost worden van alle verplichtingen en belemmeringen, die haar uit godsdienstige, zedelijke, sociale en politieke overwegingen waren opgelegd.
Geen andere waarde mocht zij meer dienen dan de *waarheid*, zoals die door kritisch denken en empirisch onderzoek aan het licht wordt gebracht". (Vrij geciteerd naar J. F. Glastra van Loon: in „Universiteit in Tijdnood" blz. 15, 16. Uitgave Boom en Zn, Meppel 1964).
Dit betekende in de praktijk: de hoogleraren zijn niet afzetbaar door politieke instanties, vrij benoemingsrecht, vrij van aantal studenten op college die betaalden, vrij in onderwijs, vrij in onderzoekskeuze, vrij in publicatie, m.a.w. het ideaal van de vrije wetenschap. Dit ideaal was nauw verbonden met de in de 19e eeuw heersende liberale mens- en maatschappijbeschouwing. Men vertrouwde op de rede en daarmee op het vermogen van de mens zijn lot te bepalen. In het *vooruitgangsoptimisme* zou alles beter worden door de Verlichting van de rede. Dit betekent opnieuw een ombuiging van de opvatting van wat een universiteit is. Alle verschillen in belangrijkheid tussen de wetenschappen worden opgeruimd, alle wetenschappen zijn in zich autonoom en ze zijn niet meer ondergeschikt aan filosofie of theologie. Deze universitaire opvatting heet wel de Humboldt-universiteit, naar de stichter: *Wilhelm Humboldt* (1767-1835) van de Pruisische universiteit in Berlijn.
De consequenties van deze ideeën zijn vele: de hoogleraar èn de studenten zijn vrij in onderwijs en studie, de opleiding is hoofdzakelijk gericht op wetenschapsbeoefening en de onderzoeker zoekt naar waarheid en behoeft zich niet te bekommeren om de maatschappelijke gevolgen van zijn werk. Hoe zou de waarheid ooit schadelijk kunnen zijn? De ontwikkeling van de wetenschap kan slechts de vooruitgang dienen.

„Vrije" universiteit

Het is duidelijk dat dit ideaal van een universiteit nog steeds aanwezig is en de Nederlandse universiteiten hebben bewust of onbewust zich naar dit ideaal gevormd en gedragen tot ongeveer 1950. Het is tegen de

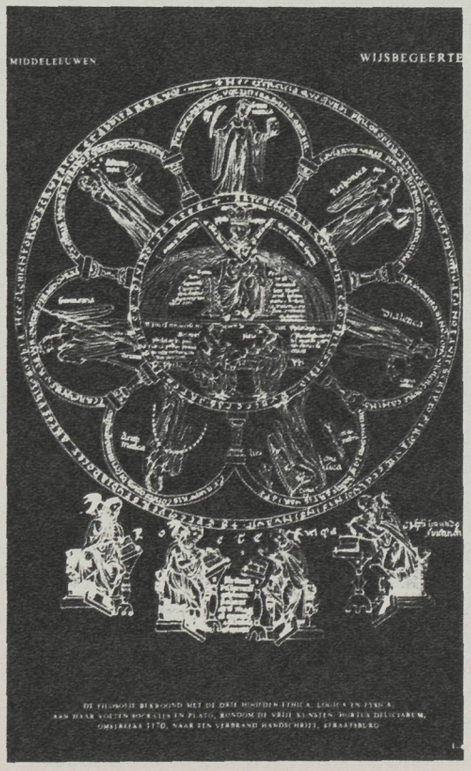

achtergrond van deze geschiedenis, dat u pas kunt leren begrijpen wat er nu allemaal met de universiteit aan de hand is. De universiteit die zich de laatste 150 jaar vrijvocht van levensbeschouwing en politiek, staat nù voor een ontwikkeling, die haar dienstbaar wil maken aan de Neo-Marxistische ideologie en haar politieke idealen, zoals bij voorbeeld blijkt uit de gevechten rondom hoogleraarbenoemingen.
Zoals reeds duidelijk werd aan het slot van het fragment in het december-nummer heeft de Vrije Universiteit een eigen standpunt in deze ontwikkeling ingenomen. De naam: *Vrije* Universiteit is merkwaardig. Het *lijkt* alsof ze meedoet in het vrijheidsideaal, terwijl ze bij haar oprichting juist protesteert tegen de diepste kern van het vrijheidsideaal van de Humboldt-universiteit: de onafhankelijke rede die de waarheid vindt door kritisch denken met uitsluiting van alle invloed van godsdienst en wereldbeschouwing. Bij haar oprichting herstelt de Vrije Universiteit, maar in gewijzigde vorm, de door de Verlichting verwijderde derde poot. Zij stelt geen bovennatuurlijke kenbron naast de andere twee, maar maakt rede en ervaring ondergeschikt aan het Evangelie van Jezus Christus. (Dit staat in de tegenwoordige vorm van de grondslag, in de oude vorm van 1880, werd gesproken over gereformeerde beginselen, hetgeen moeilijk hanteerbaar gebleken is). Dit betekende bij de oprichting dus juist een binding tegenover het vrijheidsideaal van de rijksuniversiteiten. De universiteit sprak dus uit dat de wetenschappen niet autonoom en onafhankelijk waren, maar dat alle wetenschap in haar uitgangspunten bepaald werd door een voor of daaronder liggende keuze van de *mens die wetenschap bedrijft*. Een keuze die bepaald wordt door zijn al of niet aanvaarden van het Evangelie.
In de zaken van de benoeming van hoogleraren van onderwijs en onderzoek, werd een overeenkomstige vrijheid geëist als bij de andere universiteiten, hetgeen de naam motiveert.